

sodbe, a to lahko rečem, da Družba sv. Mohorja še ni izdala lepše opremljene knjige. Sliki na str. 29 in 30 bi se morali glede na besedilo zamenjati, na str. 81 bi se ozelenela Krištofova palica bolje prilegala kot stoječa vinjeta. — Sploh pa želim lepi knjigi, da bi našla iskren odziv v vseh tistih tisočih mladih src, ki jim je namenjena.

J. Wester.

Charles Dickens, Oliver Twist. Poslovenil Oton Župančič. Založil L. Schwentner. V Ljubljani, 1911. 8° (VI) + 479 st. Cena broš. 5 K, vez. 6 K 20 v.

Iz prošlega stoletja premore angleško pripovedništvo tri korifeje: ga. Eliot je s svojimi psihološkimi povestmi, zajetimi iz kmetskega žitja in bitja, znatno vplivala na francoske in druge talente, Thackeray je neizprosno razkrajal v svojih delih dejanje in nehanje meščanstva ter snobizem višjih slojev; najbolj svež list na tej deteljici je pa brezdvomno Dickens, čigar pero je črpalo osobito v čistem vrelcu, kakor tudi v kaluži mestnega delavstva, siromaštva in sodrge. Čeprav skozinskoz Anglež, je Dickens last klasične svetovne književnosti. Kakor je Hood izrazil v pesmi na šegav način stisko ponižanih in razžaljenih, tako razodeva v karikiranih, humorističnih potezah tendenčni roman Dickensov družabno gnolost. Kot stenograf, parlamentarni reporter, pisar pri advokatu je pisatelj dodobra spoznal trpki boj za obstoj in oholost mogočnikov; zato je kaj prepričevalna in živahna njegova socialna satira. Primeri sarkastično skico policijskega uradovanja v 11. poglavju Oliverja Twista, ki je že drugi letošnji prevod iz tega avtorja!

Kakor vsi Dickenovi literarni umotvori vsebuje „Oliver Twist“ izredno bogato tvarino: Životarjenje sirotka Olivera v občinski ubožnici, neprenehano stradanje in strah pred nadutimi, posirovelimi predstojniki, nato pobeg iz malega mesta in bivanje med londonsko tatinsko družbo, ki skuša fanta po sili dresirati za zmikavta in razbojnika. Komaj se mu posreči, da ga otme iz te roparske drhali ljudomil starček, kar ga ista tolovajska tolpa ugrabi ter nadaljuje nad njim nasilno vzgojo za uzmoviča. S to tatinsko zadruho je namreč v zvezi starejši Oliverov brat, dovršen propalica, ki bi se rad polastil precejšnjega očetovega imetja, ker testament govori tako, da nezakonski sin Oliver ne podeduje ničesar, ako bi se morda izprevrgel v podleža. Toda kužni vpliv izprijene okolice ne otruje dečkove duše; le pred samokresovo cevjo se vda in se splazi pri nočnem vlomu v samotno pristavo, kjer ga prepodeni potepuhi puste obstreljenega. Na ta način pride zopet v roke dobrim ljudem, ki se z vso odločnostjo zavzamejo zanj. Srečni izid dogodkov omogoči prikupna ženska iz one tolovajske zalege s tem, da potajno ovadi satanske nakane Oliverovega polbrata, za kar ji njen sodrug v hudodelstvih razčesne lobanjo.

Tako tesna rekapitulacija snovi seveda oškoduje pestro in zamotano ozadje povesti. Kdor vzame knjigo v roke — bodiši rafiniranec ali neuk — bo sledil vele-dramatskim zapletljajem z napeto pozornostjo od začetka do konca, zakaj Dickens je veščak, ki zna ujeti vsakega v mrežo: priprostega z razsipno obilico pretresljivih, romantičnih činov in nepotvorjenim, globokim čuvstvom, slovstvenega sladkosnedca z duhovitimi, semtertja že precijoznimi obrati in dušeslovnimi migljaji. To trditev vam igraje dokaže slednja stran romana, posebno glasen je plastični prizor Sikesovega pogina; podčrtal bi opis ubijalčevih občutkov, kako ga zasleduje umorjenka, „živ nagrobnik s krvavim napisom“ (48. pogl.). Harmoničen vtisk pušča v nas sorazmerna izbira vsakovrstnih tipov od čudaškega dobričine, ki zmerom obeta: „glavo si odgriznem!“ do najbolj peklenega rowdyja, ki je tako velik v svojih hudobijah, da se noben bralec ne čuti ob njem prizadetega. Užitek vam bo povečala oprema knjige in zlasti Župančičev prevod, ki je vlit v neobičajno pristen, obilno varijiran

jezik. Pristaviti bi se smelo, da je žargon klatežev dokaj dobro posnet, dasi naša latovščina ni menda še nikjer kodificirana.

Ant. Debeljak.

Dr. K. Ozvald, Logika kot splošno vedoslovje. Za šole (na podlagi Husserl-Pfänderja). Tiskala in založila „Goriška tiskarna“ A. Gabršček. V Gorici 1911. IV + 136 str. Cena broš. 1:80 K.

Dasi spada logika med najbolj razvite, najsigurnejše in najdovršenejše modroslovne nauke, vendar je ne razumevajo in ne obravnavajo vsi enako. Heglova metafizična logika je sicer že pokopana, a poleg nje so se razvile in vzdržale spoznavalno-teoretična, čista, psihologična in matematična logika.

Ozvald je sestavil svojo učno knjigo logike na podlagi Husserl-Pfänderja. Husserl je prvi zastopnik čiste logike (prim. njegove „Logische Untersuchungen“, 2 dela, 1900–1901). Ker pa je večina avstrijskih srednješolskih učiteljev logike vajena Höflerja, bi moral biti Ozvald zaradi jasnosti in sporazumljenja vsaj v prvi polovici prvega dela obširnejši. Če ne prej, na tretji strani se ustavi gotovo vsakdo pri odstavku: „Vidimo torej, da tudi vse tisto, kar človek v življenju srečava pod imenom misel (= sodba, nazor, mnenje, prepričanje . . .), spada med nepregledno množico tega, kar „je“, čeprav imajo misli docela svojevrstno bitnost, vse drugačno nego vnanji, telesni svet obdajajočih nas materialnih predmetov in tudi drugačno nego notranji, duševni svet mišljenja, čustvovanja, hotenja“ in pri semkaj spadajoči opombi: „Telesni predmet je glede svojega bivanja navezan na prostor in čas, duševni le na čas, idejni ne na eno ne na drugo“, ali na 10. strani pri mestu: „Pojem torej ni nič fizično in ne psihično realnega. A vsled tega mu še ni izdaleka ne gre odrekati bitnosti; kajti vse, kar „je“, ni da bi moralo biti ali fizično ali psihično“.

Glavna vrlina Ozvaldove knjige so mnogoštevilni, raznovrstni in deloma zelo zanimivi zgledi. Da niso pripisani vedno pravemu poglavju, to je spričo njihovega števila umljivo. Vsak učitelj popravi pri primerni pazljivosti lahko sam to napako, kakor bo moral paziti na vsebinsko veljavo nekaterih navedenih vaj. Ozvald govori n. pr. o nedoločnem spolniku v grščini (str. 13) i. t. d., rabi pa tudi posamezne besede napačno, n. pr. „misel 8 je več kot 7 je internacionalna“ (str. 2). A to so le malenkosti, ki se dajo zlahka popraviti in ne morejo ravno zaradi tega kratiti knjigi veljave. Da mi Ozvaldova „Logika“ imponira, moram na vsak način priznati, dasi se ne strinjam popolnoma z njeno ureditvijo. Vprašanje ureditve srednješolskih logičnih knjig je še vedno preporno in stopa ravnokar zopet na dan. Ozvald se je ločil v svoji knjigi precej od navadne poti, česar mu ne štejem v zlo, ampak v čast, ker priča o samostojnosti njegovega mišljenja. Za svojo osebo si bi želel več o razmerju med jezikom in pojmom, dalje o definiciji, razdelitvi in o ostalem, kar spada še k temu poglavju, enako o lažnih sklepih, ker se ne more tajiti njihova vrednost. Na vsak način pogrešam v Ozvaldovi knjigi obširnega poglavja o metodo- in vedoslovju. Res je sicer, da so naši učenci za to poglavje premalo pripravljene, a če dobe vsaj nekoliko pogleda v različne metode, jim je v veliko korist ne le na vseučilišču, ampak sploh v življenju.

Tudi stojim glede učnih knjig na stališču, da naj nudijo več, kakor se zahteva od učenca. Potem imajo posebno vrednost za one učence, ki se zanimajo za predmet, in olajšujejo delo tudi učitelju. Zato se mi zdi dobra misel, da pritikajo nekateri pisatelji svojim učnim knjigam logike lepe odstavke iz del znamenitih logikov.

Pa to so le želje in ne očitki Ozvaldovemu delu. Žalibog ne morem tajiti, da se mu ne pozna naglica. Če se je pisatelj že lotil razlaganja tujih besed, naj bi